

Aspekty karne działalności medialnej – streszczenie

Głównym celem pracy jest przybliżenie obszaru, na którym prawo karne przenika się z aktywnością medialną. Już wstępna analiza orzecznictwa oraz doktryny przekonuje, że tematyka, o której mowa jest znacznie mniej pogłębiona niż aspekty cywilistyczne lub administracyjnoprawne działalności medialnej. Przepisy karne pełnią zasadniczą rolę w wyznaczaniu granic, w jakich może bez zakłóceń poruszać się wolna prasa. Stanowią jeden z podstawowych czynników kształtujących treść takich pojęć jak wolność wypowiedzi, wolność słowa czy wolność prasy. Waga norm prawnokarnie wartościujących zachowania skupiające się wokół wszelkich form aktywności prasowej lub szerzej medialnej jest w pełni dostrzegalna, gdy uświadomimy sobie, że wolne media to fundament porządku prawnego akceptowanego przez wszystkie demokratyczne państwa, których ustrój opiera się na sprawiedliwości społecznej i rządach prawa. Dlatego tak ważne jest, aby ingerencja ustawodawcy karnego w wolne media była wyważona i proporcjonalna do celów, które ma osiągnąć.

Analiza przepisów karnych funkcjonujących w przestrzeni medialnej wykazuje, iż pełnią one funkcję obrotową, gdyż z jednej strony ograniczają wolność słowa i prasy umożliwiając pociągnięcie dziennikarzy do odpowiedzialności karnej, a z drugiej zapewniają im nieskrępowane wykonywanie powierzonych misji. W prezentowanej pracy podjęto próbę określenia stopnia ingerencji prawa karnego w konstytucyjną wolność wypowiedzi, aby ustalić, czy pełni ono stawianą przed nim rolę środka *ultima ratio*. Odpowiedź na tak postawione pytanie pozwala bowiem ustalić poziom penalizacji prawa prasowego funkcjonującego w polskiej przestrzeni prawnej.

W pracy przybliżono m. in. tematykę przestępstw prasowych będących podstawową i najpełniejszą formą emanacji prawa karnego w przestrzeń medialną. Podjęto w nim próbę określenia definicji przestępstwa prasowego i jego odmian. W przeciwieństwie do większości głosów doktryny wyodrębniono trzy grupy przestępstw prasowych: właściwe (porządkowo – prasowe), niewłaściwe (popelnione w treści materiału prasowego) oraz wymierzone w wolność prasy. Zdaniem autora pracy ostatnia z wymienionych kategorii stanowi odrębny rodzaj przestępczości prasowej niemieszczący się pojęciowo w dwóch pierwszych.

Poruszono ponadto problem dynamicznie rozwijającego się zjawiska, jakim jest dziennikarstwo śledcze. Poddano analizie genezę tego zjawiska poczynając od paparazzich

oraz pierwszych prób takiego dziennikarstwa w Polsce po ostatnie głośne przypadki tej formy aktywności dziennikarskiej. Wyodrębniono i poddano analizie kategorię tzw. agresywnych form gromadzenia informacji, ze szczególnym uwzględnieniem bardzo modnej, chociaż w aktualnym stanie prawnym nielegalnej, prowokacji dziennikarskiej. Poruszono problematykę dziennikarstwa śledczego w świetle kodeksów etyki dziennikarskiej, a także jego wpływu na naczelną zasady postępowania karnego.

Następnie omówiono okoliczności skutkujące wyłączeniem bezprawności zachowań dziennikarzy atakujących dobra chronione prawem. W szczególności dokonano próby zrekonstruowania na podstawie istniejących przepisów prawa prasowego kontratypu działania w społecznie uzasadnionym interesie. Przybliżeniu uległa tematyka dotycząca bardzo istotnej instytucji prawnej, jaką jest tajemnica dziennikarska. Po omówieniu istoty tej instytucji poddano analizie poszczególne jej rodzaje i ich wpływ na pozycje informatora prasy, dziennikarza oraz funkcjonowanie wymiaru sprawiedliwości.

Zauważono, iż ewolucja polskiego prawa prasowego przebiega na przestrzeni ostatnich trzydziestu lat w kierunku ograniczania jego restryktywności. Kierunek taki uznać należy za prawidłowy, gdyż nadmierna penalizacja stosunków prasowych oraz wydawniczych jest nie do przyjęcia w demokratycznym państwie prawnym. Zrezygnowanie przez ustawodawcę z traktowania pewnych zachowań jako przestępstw, jak np. niepublikowanie lub wadliwe opublikowanie sprostowania lub odpowiedzi (art. 46), czy przesunięcie pewnych zachowań ze sfery przestępstw do sfery wykroczeń (art. 45) z pewnością jest wyrazem coraz głębszego rozumienia istoty wolności wypowiedzi i wolnych mediów.

